

Stelling:

De visstand verandert

Fotografie: Digital Nature en
Sportvisserij Nederland

De tijd dat het oppervlaktewater door industriële lozingen biologisch dood was, lijkt gelukkig voor goed achter ons te liggen. Dankzij effectieve wetgeving en een zeer goed waterbeheer zwemt er weer overal vis. De zuivering van het water gaat echter gewoon door waarbij de aandacht de laatste jaren vooral is komen te liggen op het terugdringen van nutriënten. Tegelijkertijd wordt er hard gewerkt aan een meer natuurlijke inrichting van het water. Het valt te verwachten dat dit ook effect zal hebben op de visstand. Of dat inderdaad het geval is vragen we aan een drietal ervaringsdeskundigen.

Piet Kalkman, beroepsvisser en onderzoeker

De visstand verandert denk ik voortdurend. Wanneer ik terugkijk naar de visserij bij ons op de Hollandse IJssel dan werden er toen voor huidige begrippen enorme hoeveelheden vis gevangen, in hoofdzaak voorn en snoek. Van snoekbaars was geen sprake, brasem werd er ook maar in mindere mate gevangen. Eind jaren '60 begin '70 van

de vorige eeuw kwam hier verandering in, de voorn begon te verdwijnen en de brasem kwam op. Ook de snoekbaars kwam in beeld. Door het baggeren van klei ontstonden er goede overwinteringsplaatsen voor veel vissoorten en ook waren er veel geschikte paaiplaatsen. Het ging fout toen veel van deze gebieden werden volgestort met chemisch afval of werden omgetoverd tot industrieterreinen en woonwijken. Het afvalwater van Gouda liep daarbij rechtstreeks de rivier in en langzaam maar zeker veranderde de visrijke Hollandse IJssel in een van de vervuilde rivieren van Nederland.

De vervuiling is gelukkig op zijn retour en de kwaliteit van het rivierwater is sterk verbeterd.

Dit heeft zijn uitwerking op de visstand. Daar gaat het weer de goede kant mee op. Wat betreft het helder worden van het water ben ik het niet eens met de mening

van veel vissers 'dat het goed vissen in troebel water is'. Voordat het water vertroebelde door de eutrofiëring was het water waar ik viste glashelder en kende een zeer goede visstand. Het barste van de snoek, we vingen ze toen gewoon met een strik van koperdraad. In dat heldere water kwamen toen grote hoeveelheden zeelt en kroeskarper voor. Hoewel de visstand lijkt te veranderen en de goede kant op lijkt te gaan, zie ik wel bedreigingen. Zo lijkt de vis een stuk minder gezond te zijn. De vis die ik vroeger ving kon je weken in opslag houden zonder dat er ook maar iets mee gebeurde, heel sterke vis met een ijzeren conditie. De vis die ik nu vang gaat echter zeer snel dood in de opslag. Volgens mij het gevolg van de vervuiling met schadelijke stoffen zoals zware metalen, dioxines en hormonen. Wat me ook zorgen baart is de invloed van aalscholvers. Deze vogels zorgen er volgens mij ook voor dat de visstand verandert. In de afgelopen 20 jaar dat wij de visstand bemonsteren hebben we zo ongeveer heel Nederland wel een keer bevestigd. Er zijn maar weinig plaatsen waar we niet zijn geweest.

Echter wat we de afgelopen jaren, vooral in afgesloten wateren aantreffen is bedroevend. Complete jaarklassen van vissen ontbreken, steeds vaker bestaat de visstand nog maar uit enkele grote vissen. Deze wateren voldoen duidelijk niet aan de KRW norm voor vissen.

Gerard de Laak, **projectmedewerker en veldmedewerker Sportvisserij Nederland**

Er is veel aan de hand in vis-
senland. De samenstelling
van de visstand is de laatste
tientallen jaren aan het ver-
anderen. De onderzoeken
in de jaren 90 van de vorige
eeuw werden gekenmerkt
door grote hoeveelheden
kleine vissen. Vangsten met
een zegen leverden meestal
wel een paar honderd kilo
vis op. De vangst bestond

voornamelijk uit kleine snoekbaarzen, kleine brasem
(tot in de dertig centimeter) en daartussen wat blank-
voorn. De grote brasem had meestal een lengte tot 45
centimeter, grotere exemplaren waren een zeldzaam-
heid. Tijdens de elektrovisserijen werden regelmatig
concentraties van kleine vissen aangetroffen (de zoge-
naamde 0+ en 1+ jaarklasse). Tussen deze juveniele vis-
sen zat meestal blankvoorn, ruisvoorn, zeelt en vaak
ook een behoorlijk aandeel jonge brasem.

Bij de meeste onderzoeken wordt tegenwoordig weinig
kleine vis meer gevangen. De vangsten kunnen zonder
tijdelijke opslag in een leefnet direct worden verwerkt.
De vangst nu bestaat voornamelijk nog uit grote vis-

sen. Brasems van 5 kilo zijn geen uitzondering meer.
Soms geven hengelaars aan dat ze in het geheel geen vis
meer vangen, maar wanneer tijdens een bemonstering
deze grote brasems (en vaak ook zeelt en karper) boven
water komen, dan zijn ze erg verbaasd. Het aandeel
snoekbaars in de vangsten loopt duidelijk terug, ten
faveure van de snoek. Het gewichtsaandeel snoek in de
vangst bedraagt de laatste jaren soms wel 30%.

De afname van de hoeveelheid vis kan volgens mij wor-
den toegeschreven aan twee oorzaken. Ten eerste is de
waterkwaliteit verbeterd door het saneren van lozingen,
het mestbeleid en de aanleg van zuiveringsinstallaties.
Ten tweede heeft de aalscholver een duidelijk effect op
de visstand, zeker op afgesloten wateren.

Hoewel er dus veranderingen optreden in de visstand,
is dit niet altijd positief voor soorten die horen in hel-
dere watertypes. Voor de snoek en de zeelt wel, maar de
hoeveelheden en de afmetingen van de ruisvoorn blij-
ven achter bij onze verwachtingen. Daarentegen zijn
er ook onverwachte ontwikkelingen van soorten, zoals
op stromende wateren, waar niemand tien jaar geleden
van had durven dromen. Soorten die het vroeger moei-
lijk hadden zoals de winde en de barbeel komen weer
in grote aantallen voor. Ook de meerval wordt tenslotte
weer regelmatig aangetroffen.

Snoek profiteert van het helder wordende water.

Ad Swier, schilder en sportvisser

Toen ik jong was, en dat was ik, woonde ik na wees te zijn geworden in Zwolle. Liefdevol opgenomen door een tante en een oom, werd ik als vanzelf visser. Die tweede vader, die oom dus was een echt buiten mens. Door hem ben ik hengelaar, tuinliefhebber en vogelaar geworden. In die tijd woonden wij niet zo erg ver van de Overijsselse Vecht. In het voorjaar tijdens de- wat men noemde aardappelcampagnes- en bij een bepaalde wind, ik meen een oosten, sloot mijn tante de ramen 'Getver je ruikt de Vecht'. De lijnen van de hengelaars werden in die tijd volgehouden met een soort gore grijze dradendrap, en het plezier van het hengelen ging er snel af. Als de aardappelen geweest waren dan kroop de Vecht met regelmaat door het land als een stinkend zwart lint. Vervuild als de pest en meurend als een oordeel. Als witte vlekken dreven de ontzielde vissen mee. Je kon je vulpen er mee vullen, zo zwart was het water. Wat een desolate toestand. Toen wij net in de zeventiger jaren in 's-Heerenbroek neerstreken kreeg ik een buurman die beroepsvisser op de IJssel was, Ruth Woning. Hij viste op paling met fuiken en 's winters met wargarens op snoekbaars. Hij had aldoende ook veel bijvangst. Brasems en grote voorns. En rivierkreeften. Ik nam ooit eens een stuk of wat van die voorns mee. Om te koken voor onze katten, want die waren gek op vis. Tijdens dat kookproces plopten er steeds merkwaardige zwarte bellen op en het rook zeer industrieel in onze keuken. Naar olie, naar... getver! De katten liepen kokhalzend het huis uit en keken mij beledigd

aan "Wil je ons vergiftigen ofzo!?" In die jaren wond ik me erg op over de beruchte Smeerpijp in de Waddenzee van ene minister Bakker. "De waddenzee kan die vervuiling best aan. Het zelfreinigend vermogen van het water draagt daar immers zorg voor...", zei die. Maar dat zelfreinigend vermogen bleek volslagen nonsens. Zo was het, ooit.

Er is er veel ten goede veranderd. Ik weet eigenlijk niet eens precies hoe, maar 't is wel gebeurd. Als eenvoudige hengelaar merkte ik dat vooral doordat het water steeds helderder werd. Overal. Zelfs de Rijn werd schoner en dus ook mijn geliefde IJssel. Daar zie ik nu bedden fontijnkruid en gele plomp. Ook kan ik er, als de scheepvaart een half uurtje stil ligt, heel diep in het heldere water kijken. Mijn hengelhobby dreef mij als vanzelfsprekend de vliegvisserij in. Ik vis dus erg graag op snoek. Het is opmerkelijk hoe, na de jaren van vervuiling, de snoekstand is toegenomen in ons land. Iets wat waarschijnlijk ook ten goede moet komen aan de gehele visstapel. Door de toenemende helderheid van ons water is het plantenleven haast explosief gegroeid. Ook op de grote plassen. Waterpest, hoornblad, fontijnkruid en bedden lelies, noem het en het is er. Daar kom je nu veel ruisvoorn tegen en dus ook snoek. Dat is machtig, dat strekt tot eer en tot dank aan bestuurderen met inzicht.

Met de Europese Kaderrichtlijn water mogen we ons in de nabije toekomst waarschijnlijk op een nog beter waterkwaliteit verheugen. Met in oude en nieuwe glorie herstelde beken en rivieren met voldoende gelegenheid tot vistrek. Beken en rivieren die weer een grote soorten rijkdom zullen kennen, met fraai begroeide oevers. Die onder hoog gestapelde cumulusbewolking meanderend door ons laagland zullen stromen. Kijk, er is hoop...

